

Erik Westerlund

En häst och en rullharv kunde ha betytt slutet för honom när han var i sexårsåldern. I stället blev hästar hans liv.

Erik Westerlund i Solf är närmast en legend bland hästfolk och han har ett namnminne som fyller en yngre person med avund.

När Årsrika-intervjun görs är han ännu inte änklings. Den människa han i intervjun säger att han brukar "klämma om" – krama – gick bort vårvintern 2024.

– Det är livets gång, säger han.

Han och Saga var gifta i över 70 år. Intervjun får av aktning för deras gemensamma liv förbli som den ursprungligen var utformad.

Foto Ann-Britt Pada

Sväng in på Lervägen 150 meter till höger efter uf-lokalen, lyder uppmaningen.

Vid Lervägen finns huset Erik Westerlund byggde i början av 1950-talet. Det är ombyggt och tillbyggt; först var det hans föräldrar som skulle passas in, nu delar han och Saga hus med sonen och hans familj.

Utöver bostadshuset byggdes under åren som följde uthus för fyrbenta, för grisar, kor och framför allt hästar. När ryske astronauten Jurij Gagarin, den första människan i rymden, skickades upp, hade Erik Westerlund skickat upp en plåtslagare till en mer anspråkslös höjd, för att lägga plåttak på svinhuset. Det var i april 1961. Han minns Gagarin på grund av plåtslagaren eller kanske tvärtom, plåtslagaren på grund av Gagarin.

– Nu för tiden bygger de som om de var miljonärer, säger han.

Och ganska få delar hus med en annan generation.

I det här sammanhanget – och apropå miljonbyggandet – tycker han det passar med lite lyriska tongångar och citerar med värme en hyllning till det egna boet:

”Mitt hem är så ringa

dess dörr är så låg.

Men aldrig en kärare boning jag såg

på hela den gröna jord.”

Hans far köpte marken där huset står på auktion 1936. Sina allra första år genomlevde Erik i faderns föräldrahem. När han var i sexårsåldern knallade han iväg därifrån med kaffe till en tjänarinna som höll på och harvade på en nyodling.

Liten pojke ville så gärna försöka köra med häst och harv.

Tjänarinnan lindade tömmarna runt hans ena hand.

Tömmen gled ner i rullharvens rullar och nedre delen av armen slets loss.

– Jag var en kilometer hemifrån.

Men han gick hem – och kom hem – utan att förblöda.

Hans handprotes vilar på armstödet till stolen han sitter i. Men man lägger inte märke till den i första taget. Det är hans ansikte och det han berättar som fångar och håller kvar uppmärksamheten.

Nu för tiden har handprotesen sällskap av proteser i båda höfterna.

”De pratade bara finska där, sa jag, när jag kom hem.”

En annan utflykt samme unge man gjorde några år senare fick i stället positiva följder. Det fanns inte så många barn i Östersolf de här åren, så när Erik insåg att det flyttat in två familjer med barn i ett hus i närheten gick han dit för att stifta bekantskap. Knackade på, tog mössan i handen, klev in... men sedan blev det inte så mycket mer.

– De pratade bara finska där, sa jag, när jag kom hem.

Familjerna som bodde i huset var evakuerade från Karelen, men den unge besökaren beslöt sig för att bjuda till och rusta sig så att han skulle kunna kliva över språkmuren. Fadern betalade lärarinnan i byn för att han skulle få bekanta sig med *Suomen kielen alkeet*, läroboken många generationer kom att tampas med. Också den kan han citera ur minnet.

– Jo, sedan dess talar jag lite finska. Jag har haft mycket kontakter runtom i landet i och med hästarna så det har jag haft nytta av.

Du hade lätt för att lära dig som barn?

– Nå, egentligen inte, jag var nog ganska lat.

Men en Carl Estlander, delägare i dåtida aktiebolaget Vasa Silk, tyckte sig se ett läshuvud som borde utvecklas. Vasabon Estlander var under kriget utkommenderad till Solf för att fullgöra sin arbetsplikt. Regeringen hade nämligen 1939 stiftat en lag om arbetsplikt under krigstid, som omfattade alla 18-55-åriga medborgare med undantag för ensamstående mödrar. Den tillämpades framför allt under fortsättningskriget.

Estlander talade för att Eriks föräldrar borde sätta pojken i skola, det vill säga lärdomsskola, lyceum. Pojken själv sa att han inte ville. Men det blev ändå ett år i lyceet i Vasa. Där fick han vänner som Bjarne Hammarström och Daniel Prost, men längre än ett år gick det ändå inte att hålla kvar honom i staden.

Däremot blev det senare jordbruksutbildning vid Korsholms skolor och en utbytesperiod vid Nordviks lantmannaskola i Västerbotten. Då var det efterkrigstid, 1951, och i Sverige såg han nymodigheter som unga kvinnor som rökte.

Hemlandet höll fortfarande på och reste sig efter kriget och Erik har uppenbarligen tänkt mycket på hur det var för dem som hemförlovades.

– Pojkarna kom hem utan yrken, utan arbete men ville samtidigt börja se sig om efter en livsledsagarinna. Dikena på ägorna hade slammat igen och skulle dikas upp...

In på scenen trädde i den här läget en viss Veikko Vennamo, då ännu medlem i Agrarförbundet, sedermera Centerpartiet. Han blev, med Eriks ord, kolonisationschef, det vill säga chef för kolonisationsavdelningen vid jordbruksministeriet. I första hand skulle hundratusentals evakuerade karelare ha jord, i enlighet med den jordanskaffningslag riksdagen godkände 1945. Men staten hade också lovat jord åt krigsinvaliderna, frontmännen och deras familjer, krigänkorna och de barn som blivit föräldralösa under kriget.

– I Solf kommun delades prästjorden, kyrkans mark, upp på flera händer, säger Erik.

Urho Kekkonen, som blev statsminister 1950, såg en politisk fara – ökat stöd för kommunismen – i att så många hemförlovade gick utan arbete.

”Det har spårat ur nu, pojarna förköper sig på jordbruksgrejor, säger Erik.”

Omfördelningen av jord var tänkt att resultera i jordbruk som var livskraftiga, men många blev ändå för små för att bli det. I dag är definitionen av storleken på ett livskraftigt jordbruk en helt annan och de återstående jordbrukarna hårt pressade.

– Det har spårat ur nu, pojarna förköper sig på jordbruksgrejor, säger Erik.

Han och Saga hade mjölkkor en period. Han kommenterar lätt syrligt slutsignalen för det.

– Det kom ett brev från Milka, instoppat under locket på en av våra mjölkkrutor. Det gick ut på att bönder som bara levererade en mindre mängd mjölk helst skulle sluta med det. Örndahl på Milka ville kunna skicka ut tankbilar i stället för att åka runt och samla in mjölkkrutor. Man ville slippa ”torparna”.

Korna blev alltså en parentes, medan hästarna hängt med hela hans liv, fast det numera är sonen som i praktiken för hästtraditionen vidare.

– Hästintresset har följt mig hela livet, jo.

Det började med att hans egen far tog tåget norrut och köpte sig en mähr på marknaden i Karleby.

Enda gången Erik inte kommer på ett namn kommer här; han minns inte omedelbart vad den mähren hette.

Mähren blev en mjölkko. Eriks far lät betäcka den och kunde sälja en fåle varje år.

en gång i tiden Finlands snabbaste varmblood.

Själv har Erik fött upp 60-70 hästar, varit sekreterare i Vasnejdens travring i många år – och sålt 2000 Umeåsläp. Han var tveksam när en svensk bekant sa att ”såna här borde du börja sälja, Erik” men det visade sig vara ett bra förslag.

– Jag gav bort agenturen på Umeåsläpet när jag blev pensionär.

Umeå kom att spela en stor roll för honom, som inspiration och hästhandelsort. Han och en annan hästentusiast, Emil Rodas från Tölby, var där i hästärenden första gången i början på 1960-talet och imponerades av hur utvecklad travsporten var där. De köpte en hingst tillsammans. Fler köp skulle det ha blivit om pengar funnits.

– Men ”fatisdomin, fatisdomin”... min plånbok var som en ”flugosmätto”, säger Erik.

Han plockar fram en bild av en av sitt livs viktigaste hästar på mobiltelfonen: Kromosoi,

– Hans halvbror Amiral var också en av de bättre hästarna.

1970 blev Erik Westerlund ordförande för SFP:s lokalavdelning i Solf.

– Han som var ordförande då var så gammal så därför prackade de det på mig, för att få en yngre.

Det var riksdagsval 1970, kommunalval två år senare, men framför allt trappades diskussionen om en sammanslagning av kommunerna runt Vasa upp.

– Vi hade ganska många diskussioner med lokalavdelningen i Sundom, men det var ganska lätt på grund av att det tidigt stod klart att Sundom ville fusioneras med Vasa.

– De gamla bönderna i Solf vill inte gå ihop med Vasa, så fullmäktige gick in för att Sundom kunde överföras till staden, medan resten av kommunen skulle välja en annan väg.

En del Solfbor gick runt med namnlistor till förmån för en samgång med Malax. Men när det började ryktas att Kvevlax skulle gå samman med Korsholm blev det enligt Erik allt klarare vilken väg det skulle bli. Han tvivlar inte på att det var bästa möjliga väg.

– I diskussionerna på Folkhälsans karacafé där jag brukar delta har en del hävdat att samgången var dålig för Solf. Men jag har sagt, pojkar, pojkar, fundera nu... i gamla Solf kommun fanns en sjuksköterska, en barnmorska och tillgång till tre platser på fattiggården i Malax. Nu har allt möjligt byggts upp i Smedsby, vi kunde inte ha det bättre.

”Jag sträckte upp handen och sa att det där tror jag inte på. Blir det förändringar så blir det till det sämre.”

På den framtida vården ser han inte lika ljus och den åsikten hade han redan innan välfärdsområdets nedskärningsplaner blev kända.

– För ett par år sedan var det ett möte i uf-lokalen. Dit kom en från det kommande välfärdsområdet som talade i en timme om hur bra det skulle bli. Jag sträckte upp handen och sa att det där tror jag inte på. Blir det förändringar så blir det till det sämre.

Han har haft sina duster – många telefonsamtal – också med Aktia, som 2017 beslöt lägga ner kontoret i Solf.

– Er service blir ju bara sämre, sa jag. Måste man köra in till kontoret i stan har man mellan 20 och 30 i kön före sig därinne och en ”snabbvinst” på bilrutan när man kommer ut.

Körkortet har han nämligen i skick.

– Har inte supit bort det, säger han och plirar med ögonen.

Lite liknande försämringstendenser tycker han sig se inom kyrkan. Han var med på utfrågningen av prästkandidaterna i Solf församling inför valet av ny präst i Solf 2023.

– Jag bad att få mikrofonen och så sa jag att nu måste jag ställa en fråga till kandidaterna: När är Solf kyrka byggd och vad heter den?

Ingen av dem visste. Erik, Solfbo i över 90 år, tycker att de kanske nog borde ha vetat... eller tagit reda på det i samband med att de gick in för att söka tjänsten .

Kyrkan i Solf heter Heliga trefaldighetskyrkan. Namnet kommer sig av att den invigdes Trefaldighetssöndagen 1786 – tre år innan fransmännen klev upp på barrikererna eldade av slagorden ”Frihet, jämlikhet och broderskap”.

Erik Westerlund känner uppenbarligen för kyrkbyggnaden. Och Solf.

När kyrkbygget sedan kom igång kördes mellan 1500 och 2000 stockar från Mobacken. Taket är, påpekar han, inte av pärtor utan av brädlappar, kokade i järnvitriol. Det gick åt omkring 25 000 sådana.

”Jag förstår inte hur hon överlevde, fick sitt bröd.”

Något mer viktigt som du vill ha sagt som vi inte pratat om? Han skrattar.

– Ja, vad har vi inte pratat om... viktigast är väl att vi har det bra. Jag tänker ibland på en gammal kvinna som en gång bodde bara 300 meter härifrån. Jag förstår inte hur hon överlevde, fick sitt bröd. Hos oss tittar pojken in varenda morgon, flickorna ringer.

”Pojken” Stefan är född 1957, ”flickorna” Lise-Lott och Camilla 1955 respektive 1961.

– Och så klämmer jag om henne däremellan, säger han och nickar åt frun Sagas håll.

– Ja, säger hon, Erik är amper och jag är långsam. Är man tyst när den andra är arg går det bra.

2023 hade de varit gifta i 70 år. Bröllopet stod i Tölby 1953, 400 (!) personer var bjudna. Kvistis Maria lagade köttet; tack vare en kontakt vid Milka serverades till och med glass. Och Gevalia, i bekantskapskretsen fanns en person som smuglade sådan lyx från Sverige.

– Oj, oj, säger Erik, Gevalia!

Han lyckas nästan frammana den 70 år gamla kaffedoften.

Luktsinnet i all ära, hur är det med hans övriga sinnen?

– Hörseln har försämrats det senaste året och jag kan inte riktigt läsa Vasabladet på papper mer, men har dator så jag kan förstora texten. På natten läser jag Expressen och Aftonbladet.